

Schengen w 2025 roku: najważniejsze zmiany w świetle raportu eu-LISA

Posted on 2026-10-01

Agencja Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA) opublikowała sprawozdanie ze swojej działalności w minionym roku przedstawiające najważniejsze działania Agencji oraz rozwój cyfrowej architektury Unii Europejskiej w obszarze zarządzania granicami, migracji, bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości.

Raport podsumowuje rok, w którym nastąpiły istotne zmiany w funkcjonowaniu wielkoskalowych systemów informacyjnych UE. Jak wskazuje, eu-LISA w 2025 r. zapewniała stabilne i ciągłe działanie systemów pozostających w jej odpowiedzialności, w tym Systemu Informacyjnego Schengen (SIS), Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS), Eurodac, ECRIS RI oraz e-CODEX. Jednocześnie Agencja kontynuowała przygotowania do uruchomienia kolejnych rozwiązań oraz przejęła nowe zadania operacyjne.

Z perspektywy ochrony danych osobowych rozwój tych systemów ma szczególne znaczenie. Cyfryzacja zarządzania granicami i bezpieczeństwem oznacza bowiem nie tylko zwiększenie możliwości wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi, ale również

konieczność zapewnienia odpowiednich gwarancji prawnych i organizacyjnych dla osób, których dane są przetwarzane.

Od pojedynczych systemów do interoperacyjnej architektury Schengen

Jednym z najważniejszych kierunków rozwoju europejskich systemów informacyjnych jest interoperacyjność, czyli zdolność różnych systemów do współdzielenia danych i wymiany informacji. eu-LISA rozwija architekturę, która umożliwi współpracę pomiędzy systemami SIS, VIS, Eurodac, EES, ETIAS oraz ECRIS-TCN. Elementami tej architektury są m.in. Europejski Portal Wyszukiwania (ESP), Wspólne Repozytorium Tożsamości (CIR), Detektor Wielokrotnych Tożsamości (MID) oraz Wspólna Usługa Porównywania Danych Biometrycznych (sBMS).

Rozwiązania te mają zwiększyć skuteczność identyfikacji osób oraz ułatwić organom uprawnionym dostęp do informacji, do których posiadają stosowne uprawnienia. Na przykład MID umożliwia wykrywanie wielu tożsamości powiązanych z tymi samymi danymi biometrycznymi w różnych systemach informacyjnych UE. Natomiast sBMS pozwala na wykorzystanie danych biometrycznych poprzez przechowywanie szablonów biometrycznych i obsługę zapytań kierowanych do różnych systemów.

Z punktu widzenia ochrony danych osobowych rozwój interoperacyjności wymaga szczególnej uwagi w zakresie przestrzegania podstawowych zasad przetwarzania danych. Łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł zwiększa możliwości administracji publicznej, ale jednocześnie wymaga zapewnienia, że dostęp do danych pozostaje

ograniczony do jasno określonych celów i podmiotów.

SIS – trzydzieści lat wymiany informacji w Schengen

Szczególne miejsce w europejskiej architekturze bezpieczeństwa zajmuje System Informacyjny Schengen (SIS), który funkcjonuje od 1995 r. i wspiera organy ścigania oraz organy kontroli granicznej poprzez wymianę wpisów dotyczących m.in. osób poszukiwanych lub zaginionych oraz utraconych lub skradzionych przedmiotów.

Według raportu eu-LISA SIS stał się w ciągu trzydziestu lat najczęściej wykorzystywanym systemem wymiany informacji służącym zapewnieniu bezpieczeństwa wewnętrznego obszaru Schengen. Skala funkcjonowania systemu pokazuje znaczenie właściwego zarządzania jakością danych, bezpieczeństwem informacji oraz mechanizmami kontroli dostępu.

W 2025 r. w systemie SIS znajdowało się 94,6 mln wpisów, a liczba operacji wyszukiwania wyniosła 17,7 mld. Tak duża skala przetwarzania danych podkreśla znaczenie skutecznych mechanizmów nadzorczych oraz zapewnienia realizacji praw osób, których dane dotyczą.

Biometria i nowe modele identyfikacji osób

Jednym z najbardziej widocznych kierunków rozwoju systemów Schengen jest coraz szersze wykorzystanie danych biometrycznych. W 2025 r. uruchomiono wspólną usługę

porównywania danych biometrycznych (sBMS) dla VIS i EES.

Rozwiązania biometryczne mogą znacząco zwiększyć skuteczność identyfikacji osób i przeciwdziałania nadużyciom związanym z tożsamością. Jednocześnie dane biometryczne wymagają szczególnych zabezpieczeń ze względu na ich charakter oraz potencjalne konsekwencje nieuprawnionego wykorzystania.

W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają takie elementy jak:

- ograniczenie dostępu wyłącznie do uprawnionych podmiotów
- zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa technicznego
- kontrola prawidłowości działania mechanizmów automatycznej identyfikacji
- przejrzystość zasad przetwarzania danych wobec osób fizycznych
- EES i cyfryzacja kontroli granicznej.

Raport eu-LISA wskazuje również na rozpoczęcie w 2025 r. stopniowego uruchamiania Systemu Wjazdu/Wyjazdu (EES). System ten zastępuje ręczne stemplowanie dokumentów podróży elektroniczną rejestracją wjazdów i wyjazdów obywateli państw trzecich przekraczających granice Schengen. EES stanowi kolejny etap cyfryzacji kontroli granicznej. Jednocześnie pokazuje wyzwania związane z przetwarzaniem dużej ilości danych dotyczących podróżnych, w tym danych identyfikacyjnych i biometrycznych.

Ochrona danych jako element zaufania do

cyfrowego Schengen

Rozwój systemów informacyjnych UE pokazuje, że bezpieczeństwo i ochrona danych osobowych nie powinny być postrzegane jako przeciwstawne wartości. Skuteczne systemy cyfrowe wymagają bowiem nie tylko zaawansowanej technologii, ale również odpowiednich gwarancji prawnych. Przyszłość Schengen będzie w coraz większym stopniu zależała od zdolności do wykorzystywania danych w sposób efektywny, ale jednocześnie zgodny z zasadami ochrony prywatności i praw podstawowych.

Raport eu-LISA pokazuje kierunek, w którym zmierza europejska architektura bezpieczeństwa cyfrowego: od odrębnych systemów informacyjnych do zintegrowanego środowiska wymiany danych. Dla organów ochrony danych oznacza to konieczność dalszego monitorowania, czy rozwój technologiczny odbywa się z zachowaniem równowagi pomiędzy skutecznością działania administracji a ochroną praw jednostki.